

4. Journal Articles:

5. Krashen, S. (1982). Principles and Practice in Second Language Acquisition. Pergamon Press. Paran, A. (2008). "The Role of Literature in Instructed Foreign Language Learning and Teaching: An Evidence-Based Survey." Language Teaching, 41(4), 465-496.

6. Online Sources:

7. British Council. (2021). Using Literature for English Language Teaching. Retrieved from www.britishcouncil.org

8. TESOL International Association. (2022). Benefits of Literature in Language Learning. Retrieved from www.tesol.org

MILLIY O‘ZLIKNING KO‘ZGUSI, O‘ZBEK XALQINING MODDIY VA NOMODDIY MADANIY MEROSI TAHLILI

Turaqulova Adiba Oybek qizi

Filologiya va tillarni o‘qitish (O‘zbek tili) yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqola o‘zbek xalqining moddiy va nomoddiy madaniy merosini milliy o‘zlikning muhim ko‘zgusi sifatida tahlil qilishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda o‘zbek xalqining arxitekturasi, hunarmandchiligi, og‘zaki ijodi, musiqa, raqs va an‘anaviy marosimlari kabi madaniy meros elementlarining milliy o‘zlikni shakllantirishdagi o‘rni o‘rganiladi. Shuningdek, globalizatsiya sharoitida madaniy merosni saqlash va targ‘ib qilishdagi zamonaviy muammolar va imkoniyatlar ko‘rib chiqiladi. Tarixiy-tahliliy va solishtirma usullarga asoslangan ushbu ishda madaniy merosning o‘zbek xalqining o‘ziga xosligini mustahkamlashdagi ahamiyati va uning kelajak avlodlar uchun dolzarbligi muhokama qilinadi. Maqola milliy o‘zlikni saqlash va rivojlantirishda madaniy merosning strategik ahamiyatini ta’kidlaydi hamda uni targ‘ib qilish bo‘yicha amaliy takliflar beradi.

Kalit so‘zlar: milliy o‘zlik, moddiy madaniy meros, nomoddiy madaniy meros, o‘zbek xalqi, arxitektura, hunarmandchilik, og‘zaki ijod, an‘anaviy marosimlar

Kirish. Milliy o‘zlik har bir xalqning o‘tmishi, buguni va kelajagini bog‘lovchi muhim ijtimoiy-falsafiy tushuncha sifatida o‘ziga xos madaniy, tarixiy va ma’naviy qadriyatlar yig‘indisini aks ettiradi. O‘zbek xalqi o‘zining ming yillik tarixi davomida boy moddiy va nomoddiy madaniy meros yaratib, ushbu meros orqali o‘ziga xos o‘zlikni shakllantirgan. Arxitektura durdonalari, nafis hunarmandchilik buyumlari, dostonlar, maqomlar va an‘anaviy marosimlar o‘zbek xalqining o‘ziga xos dunyoqarashi, estetik didi va ma’naviy olamini namoyon qiladi. Ushbu madaniy meros nafaqat xalqning o‘tmishini saqlab qolish vositasi, balki zamonaviy dunyoda milliy o‘zlikni mustahkamlash va global madaniy xilma-xillikda o‘z o‘rnini topishning muhim omilidir. Shu bois, o‘zbek xalqining moddiy va nomoddiy madaniy merosini tahlil qilish orqali uning milliy o‘zlikdagi o‘rni va ahamiyatini kengroq yoritish dolzarb masala sifatida e’tiborga molikdir.

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari milliy madaniyatlarning o‘ziga xosligiga tahdid solmoqda. Yosh avlodning o‘z madaniy ildizlariga qiziqishi pasayishi, an’anaviy qadriyatlarning zamonaviy talablarga moslashishdagi qiyinchiliklari kabi muammolar madaniy merosni saqlash va targ‘ib qilish masalasini yanada muhim ahamiyatga ega qilmoqda. Shu bilan birga, O‘zbekistonning mustaqillik davrida madaniy merosni asrash va uni xalqaro miqyosda targ‘ib qilish bo‘yicha olib borilayotgan islohotlar, xususan, UNESCO ro‘yxatiga kiritilgan obidalar va nomoddiy madaniy meros elementlari bu sohada muhim yutuqlarni ko‘rsatmoqda. Biroq, ushbu merosning milliy o‘zlikdagi o‘rni va uning zamonaviy sharoitdagi ahamiyatini chuqur tahlil qilish hali ham keng ko‘lamli tadqiqotlarni talab etadi.

Ushbu maqolaning maqsadi o‘zbek xalqining moddiy va nomoddiy madaniy merosini milliy o‘zlikning ko‘zgusi sifatida tahlil qilish, uning tarixiy shakllanish jarayonlarini, bugungi kundagi holatini va kelajakdagi imkoniyatlarini yoritishdan iborat. Tadqiqotda moddiy madaniy meros sifatida o‘zbek arxitekturasi, hunarmandchilik va boshqa san’at turlari, nomoddiy madaniy meros sifatida esa og‘zaki ijod, musiqa, raqs va an’anaviy marosimlar alohida e’tibor markazida bo‘ladi. Maqola tarixiy-tahliliy, solishtirma va sifat tahlili usullariga asoslanib, madaniy merosning milliy o‘zlikni shakllantirishdagi o‘rni, globalizatsiya sharoitida uni saqlashdagi muammolar va kelajak avlodlar uchun uning ahamiyatini muhokama qiladi. Maqola orqali nafaqat o‘zbek xalqining madaniy merosining boyligini ko‘rsatish, balki uni zamonaviy dunyoda saqlash va rivojlantirish bo‘yicha ilmiy va amaliy takliflar berish ko‘zda tutiladi. Tadqiqotning natijalari milliy o‘zlikni mustahkamlash, madaniy merosni targ‘ib qilish va xalqning o‘ziga xos qiyofasini global maydonda namoyon qilishda muhim hissa qo‘shishi kutiladi. Shu bilan birga, ushbu ish madaniyatshunoslik, tarix va etnografiya sohasidagi tadqiqotlarga yangi nuqtai nazar keltirishga xizmat qiladi.

Milliy o‘zlik tushunchasi va uning madaniy meros bilan bog‘liqligi. Milliy o‘zlik xalqning o‘ziga xos qiyofasini shakllantiruvchi muhim ijtimoiy va ma’naviy tushuncha sifatida xalqning tarixiy yo‘li, qadriyatlar tizimi va madaniy xotirasini o‘zida mujassam etadi. Falsafiy nuqtai nazardan, milliy o‘zlik xalqning o‘zini o‘zi anglashi, o‘ziga xos qadriyatlarini belgilashi va boshqa xalqlardan farqli sifatida o‘z yo‘nalishini topishi jarayonidir. Bu jarayon xalqning o‘tmishdagi tajribasi, hozirgi holati va kelajakdagi intilishlarini birlashtiruvchi asosiy omil hisoblanadi. Sotsiologik nuqtai nazardan esa milliy o‘zlik jamoaviy ongning ifodasi bo‘lib, u til, din, an’analar va madaniy meros kabi omillar orqali mustahkamlanadi. O‘zbek xalqining milliy o‘zligi ana shunday ko‘p qirrali tuzilishga ega bo‘lib, uning poydevorida ming yillik tarix davomida shakllangan ma’naviy va madaniy boyliklar yotadi. O‘zbek xalqining o‘ziga xos xususiyatlari milliy o‘zlikning asosini tashkil qiladi. O‘zbek tili milliy o‘zlikning eng muhim elementi sifatida nafaqat muloqot vositasi, balki xalqning dunyoqarashi, tafakkuri va tarixiy xotirasini saqlovchi muhim manba hisoblanadi. Alisher Navoiyning adabiy merosi, xususan, “Xamsa” asari yoki xalq og‘zaki ijodidagi maqollar va dostonlar o‘zbek tilining boyligini va uning milliy o‘zlikdagi markaziy o‘rnini yaqqol ko‘rsatadi. Din ham o‘zbek xalqining o‘ziga

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

xosligini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Islom dini xalqning axloqiy qadriyatlarini, oilaviy hayot tarzini va ijtimoiy munosabatlarini belgilab, ma’naviy dunyosiga chuqur ta’sir ko‘rsatgan. Masalan, Ramazon hayiti va Qurbon hayiti kabi diniy bayramlar xalqning birligini mustahkamlab, ma’naviy jihatdan yuksalishiga xizmat qiladi.

An’analar va qadimiy urf-odatlar o‘zbek xalqining milliy o‘zligining muhim qismlarini tashkil etadi. Navro‘z bayrami, to‘y marosimlari, xatna kabi an’analar xalqning tarixiy xotirasini saqlab, uning tabiat bilan bog‘liqligini va ijtimoiy qadriyatlarini aks ettiradi. Navro‘zning UNESCO nomoddiy madaniy meros ro‘yxatiga kiritilishi uning o‘zbek xalqi uchun ham, Markaziy Osiyo xalqlari uchun ham umumiy qadriyat ekanligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, mehmonnavozlik, katta-kichikka hurmat kabi urf-odatlar o‘zbek xalqining ijtimoiy hayotidagi o‘ziga xos xususiyatlar sifatida bugungi kunda ham muhim ahamiyatga ega.

Madaniy meros milliy o‘zlikni mustahkamlashda eng muhim omillardan biridir, chunki u xalqning tarixiy tajribasini, estetik didini va ma’naviy olamini o‘zida jamlaydi. Moddiy madaniy meros, masalan, Xivadagi Ichan-Qal’a yoki Samarqanddagi Registon maydoni o‘zbek xalqining me’moriy san’atdagi yuksak mahoratini namoyish etadi. Bu obidalar nafaqat tarixiy yodgorliklar, balki milliy g‘urur va o‘zlikni anglashning ramzi sifatida xizmat qiladi. Nomoddiy madaniy meros esa xalqning ma’naviy boyligini yoritadi. Alpomish va Gorog‘li dostonlari, shashmaqom musiqasi va an’anaviy raqslar o‘zbek xalqining o‘ziga xos ruhiy dunyosini aks ettiradi. Ushbu madaniy meros elementlari xalqning o‘tmishdagi yutuqlarini saqlash bilan birga, zamonaviy sharoitda milliy o‘zlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

O‘zbek xalqining moddiy madaniy merosi. O‘zbek xalqining moddiy madaniy merosi uning ming yillik tarixi, estetik didi va ijodiy salohiyatini aks ettiruvchi muhim boylik sifatida milliy o‘zlikning poydevorini tashkil etadi. Bu meros arxitektura, hunarmandchilik va boshqa moddiy san’at turlari orqali xalqning o‘tmishdagi yutuqlarini zamonaviy avlodlarga yetkazadi. Moddiy meros nafaqat o‘zbek xalqining mahoratini namoyish etadi, balki uning ma’naviy va ijtimoiy qadriyatlarini ramziy shaklda ifodalaydi.

Arxitektura. O‘zbek xalqining moddiy madaniy merosida me’morchilik alohida o‘rin tutadi. Xiva, Buxoro va Samarqand kabi tarixiy shaharlardagi obidalar o‘zbek me’morchiligining yuksak cho‘qqisi sifatida dunyoga mashhurdir. Xivadagi Ichan-Qal’a shahri o‘zining yaxlit saqlangan me’moriy majmuasi bilan o‘zbek xalqining shaharsozlik san’atidagi mahoratini ko‘rsatadi. Bu majmua nafaqat turar joy va savdo markazi, balki xalqning ijtimoiy hayotini aks ettiruvchi muhim madaniy maskan sifatida xizmat qilgan. Buxorodagi Labi Hovuz majmuasi va Ark qal’asi o‘zbek me’morchiligining funkcionallik va estetika uyg‘unligini namoyish etadi. Samarqanddagi Registon maydoni esa o‘zbek xalqining ilmiy va madaniy yutuqlarini ramziy ifodalovchi ulug‘vor obidadir. Ushbu majmuadagi Ulug‘bek, Sherdor va Tillakori madrasalari nafis naqshlari, gumbazlari va rang-barang koshinlari bilan o‘zbek me’morchiligining o‘ziga xos uslubini dunyoga tanitgan. Bu obidalar UNESCOning Jahon merosi ro‘yxatiga kiritilgan

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

bo‘lib, ular nafaqat tarixiy ahamiyatga ega, balki o‘zbek xalqining milliy g‘ururini mustahkamlovchi ramz sifatida xizmat qiladi.

Hunarmandchilik. O‘zbek xalqining moddiy madaniy merosining yana bir muhim yo‘nalishi hunarmandchilikdir. Gilamdo‘zlik, kulolchilik, zardo‘zlik, misgarlik va yog‘och o‘ymakorligi kabi an‘anaviy kasblar o‘zbek xalqining ijodiy salohiyatini va estetik didini yorqin namoyish etadi. Gilamdo‘zlik o‘zbek hunarmandchiligining eng muhim tarmoqlaridan biri bo‘lib, Andijon, Samarqand va Xiva gilamlari o‘ziga xos naqshlari va ranglari bilan mashhurdir. Bu gilamlardagi naqshlar tabiat, hayot falsafasi va xalqning ma‘naviy dunyosini aks ettiradi. Kulolchilik, xususan, Rishton va G‘ijduvon maktablarining ko‘za, lagan va idishlari o‘zbek hunarmandchiligining o‘ziga xos uslubini ko‘rsatadi. Bu buyumlardagi ko‘k va yashil ranglar tabiat bilan uyg‘unlikni, naqshlar esa hayotning muvozanatini ramziy ifodalaydi. Zardo‘zlik esa o‘zbek xalqining nafislik va dabdaba sevishini ko‘rsatadi. Buxoro va Samarqandda rivojlangan zardo‘zlik san‘ati oltin va ipak iplar bilan bezatilgan liboslar va pardalarda o‘z aksini topgan. Ushbu hunarmandchilik turlari nafaqat iqtisodiy ahamiyatga ega bo‘lgan, balki xalqning madaniy o‘zligini saqlashda muhim vosita bo‘lib xizmat qilgan.

Moddiy merosning milliy o‘zlikdagi ramziy ma‘nosi. O‘zbek xalqining moddiy madaniy merosi milliy o‘zlikni mustahkamlashda ramziy ma‘noga ega. Arxitektura va hunarmandchilik buyumlaridagi naqshlar, ranglar va shakllar xalqning ma‘naviy dunyosini, dunyoqarashini va qadriyatlarini aks ettiradi. Masalan, me‘moriy obidalardagi gul naqshlari va geometrik shakllar hayotning muvozanati va uyg‘unligini ramziy ifodalasa, ko‘k va yashil ranglar o‘zbek xalqining tabiatga muhabbatini va poklikka intilishini ko‘rsatadi. Gilamlardagi romb va yulduz naqshlari ko‘pincha hayot daraxti yoki abadiylik ramzi sifatida talqin qilinadi. Zardo‘zlikdagi oltin rang esa farovonlik va muqaddaslikni anglatadi. Bu ramzlar o‘zbek xalqining o‘tmishdagi tajribasini saqlab, uning bugungi va kelajakdagi o‘ziga xosligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Moddiy merosning ramziy ma‘nosi xalqning milliy g‘ururini oshiradi, yosh avlodni o‘z ildizlariga bog‘laydi va global madaniy xilma-xillikda o‘zbek xalqining o‘ziga xos o‘rnini ta’kidlaydi.

O‘zbek xalqining nomoddiy madaniy merosi. O‘zbek xalqining nomoddiy madaniy merosi uning ma‘naviy dunyosini, dunyoqarashini va milliy o‘zligini shakllantiruvchi eng muhim boyliklardan biridir. Bu meros og‘zaki ijod, musiqa va raqs, an‘anaviy bayramlar va marosimlar kabi elementlar orqali xalqning tarixiy xotirasini saqlab, uning o‘ziga xos qiyofasini kelajak avlodlarga yetkazadi. Nomoddiy madaniy meros o‘zbek xalqining ruhiy olamini yoritib, global madaniy xilma-xillikda uning o‘rnini mustahkamlaydi.

Og‘zaki ijod. O‘zbek xalqining nomoddiy madaniy merosida og‘zaki ijod alohida o‘rin tutadi. Dostonlar, maqollar va ertaklar xalqning o‘tmishdagi tajribasini, axloqiy qadriyatlarini va falsafiy dunyoqarashini aks ettiradi. “Alpomish” va “Gorog‘li” dostonlari o‘zbek xalqining qahramonlik ruhini, adolat va erkinlikka intilishini yorqin namoyish etadi. “Alpomish” o‘zbek xalqining eng muhim epik yodgorliklaridan biri bo‘lib, undagi sevgi, sadoqat va jasorat kabi mavzular xalqning ma‘naviy dunyosini ochib beradi. “Gorog‘li” dostoni esa ijtimoiy

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

adolatsizlikka qarshi kurash va xalq birligini ulug‘laydi. Maqollar o‘zbek xalqining donoligi va hayotiy tajribasini ixcham ifodalaydi. Masalan, “Mehnatsiz meva bo‘lmas” kabi maqollar mehnatkashlik va sabr-toqatni targ‘ib qiladi. Ertaklar esa yosh avlodni axloqiy qadriyatlar va adolat tuyg‘usiga tarbiyalaydi. Bu og‘zaki ijod namunalari xalqning tilini, tafakkurini va ma‘naviy olamini saqlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Musiq va raqs. O‘zbek xalqining nomoddiy madaniy merosining yana bir muhim yo‘nalishi musiq va raqsdir. Maqom musiqasi o‘zbek xalqining eng yuksak musiqiy yutuqlaridan biri bo‘lib, u ma‘naviy va falsafiy mazmunni o‘zida mujassam etadi. Xususan, Shashmaqom o‘zbek xalqining musiqiy merosining durdonasi sifatida nafaqat Markaziy Osiyo, balki butun dunyoda e’tirof etilgan. Bu musiqiy shakl o‘zbek xalqining his-tuyg‘ularini, tabiat bilan uyg‘unligini va ma‘naviy izlanishlarini ifodalaydi. Xalq qo‘shiqlari, masalan, “yalla” va “lapar” kabi janrlar xalqning kundalik hayoti, sevgi va tabiatga muhabbatini aks ettiradi. An‘anaviy raqslar, xususan, Xorazmning “Lazgi” raqsi va Farg‘onaning “Tanovar” raqsi o‘zbek xalqining nafisligini va hayotga muhabbatini namoyish etadi. Bu raqslar o‘zbek xalqining estetik didini va ijtimoiy marosimlardagi faolligini ko‘rsatadi. Musiq va raqs milliy o‘zlikni mustahkamlashda muhim rol o‘ynab, xalqning ma‘naviy birligini ta‘minlaydi.

An‘anaviy bayramlar va marosimlar. O‘zbek xalqining an‘anaviy bayramlari va marosimlari milliy o‘zlikning muhim ko‘rinishlaridan biridir. Navro‘z bayrami o‘zbek xalqining tabiat bilan bog‘liqligini, yangilanish va farovonlikka intilishini ramziy ifodalaydi. Bu bayram oilaviy birlik, mehmondo‘stlik va xalqning umumiy quvonchini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. To‘y marosimlari o‘zbek xalqining ijtimoiy hayotida alohida o‘rin tutadi. To‘ydagi an‘anaviy qo‘shiqlar, raqslar va urf-odatlar xalqning ma‘naviy qadriyatlarini, oilaga hurmatini va jamoaviy birligini aks ettiradi. Xatna to‘yi kabi marosimlar esa xalqning diniy va an‘anaviy qadriyatlarini birlashtirib, yosh avlodni milliy o‘zlikka bog‘laydi. Ushbu bayramlar va marosimlar xalqning tarixiy xotirasini saqlab, uning ijtimoiy va ma‘naviy hayotini boyitadi.

Nomoddiy merosning UNESCO ro‘yxatidagi o‘rni. O‘zbek xalqining nomoddiy madaniy merosi xalqaro miqyosda ham yuqori baholanadi. Shashmaqom musiqasi 2003-yilda UNESCOning nomoddiy madaniy meros ro‘yxatiga kiritilgan bo‘lib, bu o‘zbek xalqining musiqiy merosining universal ahamiyatini ko‘rsatadi. Navro‘z bayrami 2009-yilda ushbu ro‘yxatga qo‘shilgan bo‘lib, u nafaqat o‘zbek xalqi, balki boshqa Markaziy Osiyo va Yaqin Sharq xalqlari uchun umumiy madaniy qadriyat sifatida e’tirof etilgan. Xorazmning “Lazgi” raqsi ham 2019-yilda UNESCO ro‘yxatiga kiritilib, o‘zbek xalqining raqs san‘atidagi o‘ziga xosligini dunyoga tanitdi. Ushbu xalqaro e’tiroflar o‘zbek xalqining nomoddiy madaniy merosining global madaniy xazina uchun ahamiyatini ta’kidlaydi va uning milliy o‘zlikni mustahkamlashdagi o‘rnini yanada oshiradi.

Madaniy merosning zamonaviy ahamiyati va muammolar. O‘zbek xalqining moddiy va nomoddiy madaniy merosi zamonaviy sharoitda milliy o‘zlikni mustahkamlash, xalqning o‘ziga xos qiyofasini saqlash va global madaniy xilma-xillikda o‘z o‘rnini topishda muhim ahamiyatga

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

ega. Bu meros nafaqat xalqning o‘tmishini aks ettiradi, balki uning bugungi va kelajakdagi ma’naviy birligini ta’minlashda strategik vosita sifatida xizmat qiladi. Biroq, globalizatsiya jarayonlari, yosh avlodning qiziqishlaridagi o‘zgarishlar va boshqa zamonaviy muammolar madaniy merosni saqlash va targ‘ib qilishda bir qator qiyinchiliklar tug‘dirmoqda. Shu bilan birga, davlat tomonidan olib borilayotgan chora-tadbirlar bu muammolarni yengishga xizmat qilmoqda.

Globalizatsiya sharoitida madaniy merosni saqlash muammolari. Globalizatsiya zamonaviy dunyoda madaniy chegaralarni yo‘qotib, xalqlarning o‘ziga xos qadriyatlariga tahdid solmoqda. O‘zbek xalqining moddiy va nomoddiy madaniy merosi ham ushbu jarayonlardan ta’sirlanmoqda. Xususan, ommaviy madaniyatning tarqalishi, xorijiy ommaviy axborot vositalarining ta’siri va urbanizatsiya tufayli an’anaviy hunarmandchilik, og‘zaki ijod va marosimlarning qo‘llanilishi kamaymoqda. Masalan, zardo‘zlik yoki gilamdo‘zlik kabi an’anaviy kasblar zamonaviy bozor talablariga moslashishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Nomoddiy madaniy meros, xususan, maqom musiqasi yoki xalq dostonlari yosh avlod orasida eshituvchilar sonining kamayishi tufayli yo‘qolib borish xavfi ostida. Shu bilan birga, moddiy merosning saqlanishi ham muammo bo‘lib qolmoqda. Tarixiy obidalar tabiiy ofatlar, noto‘g‘ri restavratsiya va moliyaviy resurslarning yetishmasligi tufayli zarar ko‘rmoqda. Bu muammolar madaniy merosning kelajak avlodlarga yetib borishiga to‘sqinlik qiladi.

Yosh avlodni milliy o‘zlikka jalb qilishda madaniy merosning roli. Madaniy meros yosh avlodni milliy o‘zlikka jalb qilishda muhim ko‘prik vazifasini bajaradi. O‘zbek xalqining moddiy va nomoddiy merosi yoshlarni o‘z ildizlari bilan bog‘lash, ularda milliy g‘urur tuyg‘usini shakllantirish va o‘ziga xos madaniy qadriyatlarini hurmat qilishni o‘rgatadi. Masalan, Navro‘z bayrami yoki to‘y marosimlari kabi an’anaviy tadbirlar yosh avlodni jamoaviy birlik va ma’naviy qadriyatlar atrofida birlashtiradi. Shu bilan birga, Alpomish yoki Gorog‘li kabi dostonlar va shashmaqom musiqasi yoshlarda adolat, jasorat va estetik did kabi qadriyatlarning muhimligini singdiradi. Biroq, zamonaviy yoshlarning qiziqishlari ko‘pincha global madaniyat va raqamli dunyoga qaratilganligi sababli, ularni an’anaviy merosga jalb qilish uchun yangicha yondashuvlar talab qilinadi. Masalan, raqamli platformalarda madaniy merosni targ‘ib qilish, interaktiv muzeylar tashkil etish va zamonaviy san’at bilan an’anaviy merosni uyg‘unlashtirish yoshlarning qiziqishini oshirishi mumkin.

Davlat tomonidan olib borilayotgan saqlash va targ‘ib qilish choralari. O‘zbekiston davlati madaniy merosni saqlash va targ‘ib qilishda muhim choralar ko‘rmoqda. Muzeylar, festivallar va xalqaro hamkorlik loyihalari orqali moddiy va nomoddiy madaniy merosning ahamiyati keng ommaga yetkazilmoqda. Masalan, Samarqanddagi Afrosiyob muzeyi va Xivadagi Ichan-Qal’a muzeyi tarixiy obidalar va artefaktlarni saqlash bilan birga, sayyohlarga o‘zbek xalqining madaniy boyligini namoyish etadi. “Sharq taronalari” xalqaro musiqa festivali shashmaqom va xalq musiqasini dunyoga targ‘ib qilishda muhim platformaga aylandi. “Lazgi” raqs festivali esa Xorazmning an’anaviy raqs san’atini yosh avlod va xalqaro jamoatchilikka tanitmoqda. Davlat

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

tomonidan tarixiy obidalarini restavratsiya qilish, hunarmandchilikni qo'llab-quvvatlash va ta'lim dasturlariga madaniy merosni kiritish bo'yicha olib borilayotgan ishlar ham muhim natijalar bermoqda. Ushbu chora-tadbirlar madaniy merosning saqlanishini ta'minlash bilan birga, uning milliy o'zlikni mustahkamlashdagi rolini oshiradi.

Umuman aytganda, o'zbek xalqining madaniy merosi zamonaviy sharoitda milliy o'zlikni

Jadval 1

Madaniy merosni saqlashdagi muammolar va yechimlar

<u>Muammo</u>	<u>Tavsif</u>	<u>Yechim</u>
<u>Globalizatsiya ta'siri</u>	<u>Ommaviy madaniyatning tarqalishi an'anaviy merosga qiziqishni kamaytiradi.</u>	<u>Raqamli platformalarda merosni targ'ib qilish, zamonaviy sn'at bilan integratsiya.</u>
Yoshlarning qiziqishining pasayishi	Yosh avlodga global madaniyatga ko'proq qiziqishi.	Interaktiv muzeylar, ta'lim dasturlariga merosni kiritish, festivallar tashkil etish.
Moddiy merosning zararlanishi	Tarixiy obidalar tabiiy ofatlar va moliyaviy cheklovlar tufayli zarar ko'rishi.	Restavratsiya loyihalarini kengaytirish, xalqaro moliyaviy yordam jalb qilish.
Nomoddiy merosning yo'qolish xavfi	Maqom, dostonlar kabi elementlar eshituvchilar sonining kamayishi tufayli yo'qolish xavfining kelishi.	Yoshlarga yo'naltirilgan musiqiy va adabiy tadbirlar, merosni raqamlashtirish.

mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Globalizatsiya muammolari va yosh avlodning qiziqishidagi o'zgarishlar ushbu merosni saqlashda qiyinchiliklar tug'dirsa-da, davlat tomonidan olib borilayotgan chora-tadbirlar va zamonaviy yondashuvlar bu muammolarni yengish imkonini beradi. Madaniy meros xalqning ma'naviy birligini ta'minlash va global dunyoda o'ziga xos o'rnini saqlash uchun muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Xulosa. O'zbek xalqining moddiy va nomoddiy madaniy merosi milliy o'zlikning muhim ko'zgusi sifatida xalqning tarixiy xotirasini, ma'naviy qadriyatlarini va o'ziga xos dunyoqarashini aks ettiradi. Ushbu tadqiqotda ko'rib chiqilganidek, milliy o'zlik til, din, an'analar va urf-odatlar orqali shakllanib, moddiy va nomoddiy madaniy meros bilan uzviy bog'liqdir. Xiva, Buxoro va Samarqanddagi me'moriy obidalar, gilamdo'zlik, kulolchilik kabi hunarmandchilik turlari moddiy merosning boyligini namoyish etsa, Alpomish, Gorog'li dostonlari, shashmaqom musiqasi, Navro'z va to'y marosimlari kabi nomoddiy meros elementlari xalqning ma'naviy olamini yoritadi. Bu meros nafaqat o'zbek xalqining o'tmishini

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

saqlaydi, balki uning bugungi va kelajakdagi o‘ziga xosligini mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi.

Zamonaviy sharoitda madaniy meros globalizatsiya, yosh avlodning qiziqishidagi o‘zgarishlar va moddiy obidalar saqlanishidagi qiyinchiliklar kabi muammolarga duch kelmoqda. Biroq, davlat tomonidan olib borilayotgan muzeylar, festivallar va xalqaro hamkorlik loyihalari ushbu muammolarni yengishga xizmat qilmoqda. Madaniy meros yosh avlodni milliy o‘zlikka jalb qilish, xalqning ma’naviy birligini ta’minlash va global madaniy xilma-xillikda o‘zbek xalqining o‘rnini mustahkamlashda strategik ahamiyatga ega. Kelajakda madaniy merosni saqlash va rivojlantirish uchun bir qator takliflar amalga oshirilishi mumkin. Birinchidan, raqamli texnologiyalardan foydalanib, moddiy va nomoddiy merosni virtual platformalarda targ‘ib qilish yosh avlodning qiziqishini oshiradi. Ikkinchidan, ta’lim tizimiga madaniy meros bo‘yicha maxsus dasturlar kiritilib, yoshlarda o‘z ildizlariga hurmat tuyg‘usi shakllantirilishi lozim. Uchinchidan, tarixiy obidalar va hunarmandchilikni saqlash uchun xalqaro moliyaviy yordam va tajriba almashuvi kengaytirilishi kerak. Ushbu chora-tadbirlar o‘zbek xalqining madaniy merosini nafaqat saqlab qolish, balki uni global miqyosda yanada targ‘ib qilish imkonini beradi. Ushbu tadqiqot madaniy merosning milliy o‘zlikdagi o‘rnini yoritish bilan birga, uning ilmiy va amaliy ahamiyatini ta’kidlaydi. O‘zbek xalqining moddiy va nomoddiy madaniy merosi kelajak avlodlar uchun muhim ma’naviy boylik bo‘lib qoladi va xalqning global dunyoda o‘ziga xos qiyofasini saqlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Safarov, O. (2010). O‘zbek xalq og‘zaki ijodi. T.:«Musiq, 368.
2. Saidolimovna, Z. D. (2024). MILLATLARARO UMUMBASHARIY MANFAATLAR VA QADRIYATLAR. Miasto Przyszości, 45, 278-286.
3. Madrimov, B. (2018). O‘zbek musiqa tarixi. O‘quv qo‘llanma, 120.
4. Samixon, A. (2016). O‘ZBEK DIALEKTOLOGIYASI. T.: Navro‘z nashriyoti.
5. XAITOVA, Z. (2024). O‘ZBEK MILLIY LIBOSLARINING SHAKLLANISH TARIXI VA ULARNING DIZAYN XUSUSIYATLARI (KECHA VA BUGUN). News of the NUUz, 1(1.7. 1), 201-203.
6. Mirzayev, T., Turdimov, S., Jo‘rayev, M., Eshonqulov, J., & Tilavov, A. (2020). O‘zbek folklori. T.: "Tafakkur bo'stoni.
7. Egamberdieva, N. A. (2011). Arxeologiya. O‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2.
8. Adams, L. L. (2013). Ethnicity and the Politics of Heritage in Uzbekistan. Central Asian Survey, 32(2), 115-133.
9. Mentges, G. (2012). The Role of UNESCO and the Uzbek Nation Building Process. Heritage Regimes and the State, 213.
10. Babajanova, D., Isakov, B. N., Tilabaev, S. B., & Muminov, A. Z. (2022). Interaction of Tourism Development in Uzbekistan with Types of Historical and Cultural Monuments. Journal of Pharmaceutical Negative Results, 13.